

Oponentský posudek na disertační práci s titulem:

DIAGNOSTIKA NOVÝCH NEMOCÍ Z POVOLÁNÍ – PREVENCE NOVÝCH POŠKOZENÍ Z PRÁCE

autor MUDr. Andrea Laštovková

školitel: prof. MUDr. Daniela Pelclová, CSc.

Práce předložena k posouzení: 10. dubna 2018

Posudek vypracoval:

Doc. MUDr. Bohumil Seifert, Ph.D.

Ústav všeobecného lékařství 1. lékařské fakulty UK

V Praze dne 4. 6. 2018

Formální hodnocení disertační práce:

Předložená disertační práce má 106 stran.

Vlastní pojednání je členěno na šest kapitol včetně závěrečného doporučení. Drobná nejasnost v číslování kapitol.

V dalších samostatných kapitolách obsahuje seznam zkratk, seznam publikací autorky, seznam literatury a přílohy. Práce je srozumitelná, na dobré stylistické i gramatické úrovni.

Práce navazuje na práci mateřského pracoviště v této oblasti.

1. Úvod

V úvodu autorka obecně vysvětluje význam zařazení nové nemoci do Seznamu nemocí z povolání v kontextu s možnou prevencí poškození a zdůrazňuje význam aktualizace českého Seznamu nemocí z povolání. Zároveň uvádí Chronické onemocnění bederní páteře, jako nově zařazenou diagnózu do Seznamu, Syndrom vyhoření jako potenciální nemoc z povolání a příklad Astma bronchiale a Alergické rhinitidy, vzniklé vdechováním konkrétní noxy při výrobě autoklimatizací.

2. Prevence nových nemocí z povolání

Autorka popisuje expoziční limity chemických látek, nejvyšší přípustné koncentrace a biologické expoziční testy jako nástroje měření a vyhodnocování rizikových faktorů pracoviště. Zmiňuje se o měření psychické zátěže a zdůrazňuje technické a organizační prostředky ke snížení expozice rizikovým faktorům na pracovišti. Následně popisuje Seznam nemocí z povolání a jeho vývoj, včetně statistik.

Předkládaná práce, stejně jako celá oblast nemocí z povolání, zasahuje do různých oblastí medicíny. S ohledem na vybranou problematiku se jedná o pneumologii, neurologii, ortopedii, psychiatrii, pracovní lékařství a všeobecné praktické lékařství. Autorka připomíná roli všeobecných praktických lékařů, jako lékařů registrujících, ale zároveň lékařů pracovnělékařských služeb, kteří vykonávají kontroly v pracovních provozech.

3. Cíle a hypotézy práce

Jako cíl práce si autorka stanovila:

- posuzování onemocnění bederní páteře z nadměrného fyzického přetěžování jako nemoci z povolání s využitím nejlepší evropské praxe
- analýzu a charakteristiku možných faktorů, které vedou ke vzniku syndromu z vyhoření a jeho posuzování jako nemoci z povolání v evropském kontextu
- popis způsobu identifikace fluoridu hlinito-draselného (KAIF₄) jako vyvolávající příčiny astma bronchiale a alergické rhinitidy jako nemocí z povolání u pracovníků výroby autoklimatizací

4. Metodika

Metodou disertační práce je komentář již dříve publikovaných článků.

Za silnou stránku práce je možné považovat její mezinárodní záběr, kdy se autorka se s pomocí dotazníku obrátila na reprezentanty 25 resp. 28 evropských zemí, s cílem zjistit informace z oblasti posuzování onemocnění bederní páteře, syndromu vyhoření i astma bronchiale z neobvyklé noxy. Získané informace pak dále konfrontovala se situací v České republice.

Potenciálně ohrožení pacienti posledně jmenovanou klinickou jednotkou absolvovali komplexní funkční vyšetření plic za hospitalizace.

5. Výsledky

Autorka popisuje vznik a funkci metodického návodu k zajištění jednotného postupu při posuzování a uznávání chronického onemocnění bederní páteře způsobeného dlouhodobým přetěžováním těžkou fyzickou prací. Jsou uvedeny všechny podmínky a kritéria, nutné k uznání onemocnění jako nemoci z povolání.

Autorka dokládá, že syndrom vyhoření je již uznáván jako nemoc z povolání v 9 evropských zemích a byl již v řadě případů odškodněn. Přínosný je rozbor případů z hlediska profesí a prostředí, ve kterém ke vzniku nemoci z povolání došlo.

V případě astma bronchiale z neobvyklého použití noxy byl potvrzen u 5 případů z šesti kauzální vztah onemocnění s expozicí KAIF4 a všem pacientům byla uznána nemoc z povolání.

6. Diskuze

Zajímavý je pohled na přístupy jednotlivých zemí k průkazu expozice pracovní zátěží, která vedla nebo mohla by vést k poškození páteře. Autorka popisuje využití softwarového nástroje Tecnomatix JACK.

Pro syndrom vyhoření z psychického přetěžování jsou navržena některá preventivní řešení do budoucna, a to pracovnělékařské posuzování míry stresu pro kategorizaci pracoviště, opatření zaměstnavatele na pracovišti (např. dostupnost psychologa, změna/rotace práce v rámci podniku) nebo uznání ohrožení syndromem vyhoření. Uznání syndromu vyhoření jako nemoci z povolání je ovšem u nás ještě v nedohlednu.

Na případu odhalení souvislosti KAIF4 s rozvojem astmatu a alergické rhinitidy je demonstrována potřeba kontinuální obezřetnosti napříč průmyslovými metodami s ohledem na (podezření) na možná poškození z práce. Identifikace noxy jako příčiny nemoci z povolání vedla ke změně technologie a prokazatelnému poklesu rizika na pracovišti.

6. Doporučení a závěr

Chyba číslování – v disertační práci uvedeno jako 6, ale logické číslování kapitoly odpovídá 7.

V této části autorka shrnuje dříve uvedená zjištění a zdůrazňuje preventivní zaměření oboru. Zároveň upozorňuje na význam mezinárodní spolupráce a konzultační činnosti v oblasti nemocí z povolání.

7. Zkratky

Potřebný a vyčerpávající seznam zkratk.

8. Publikace autorky

Celkem 8 prací (z toho 5 článků jako hlavní autor); 4 (3) v impaktovaných časopisech; článek v Individual Health s IF > 1.

9. Literatura

73 referencí, z toho 51 zahraničních. 44 referencí je z posledních 3 let.

10. Přílohy

Soubor komentovaných prací, dotazníky, metodický postup pro uznávání onemocnění bederní páteře z přetěžování za nemoc z povolání a s tím spojené algoritmy a schémata.

Závěrečné hodnocení

Předkládaná práce MUDr. Andrey Laštovkové splňuje formální i obsahové požadavky na disertační práci formou komentovaného souboru prací. Příložené přijaté publikace v impaktovaných periodických dokládají vědeckou zdatnost kandidátky a schopnost nacházet partnery a komunikovat výsledky své práce mezinárodně.

Disertační práce představuje obor Pracovní lékařství jako intelektuálně rigorózní klinickou disciplínu, která je zároveň schopna reagovat na závratný rozvoj průmyslových technologií a na nové trendy a tím přispívat k prevenci nemocí z povolání.

Největší přínos práce vidím v příkladech rozšiřování spektra nemocí, při kterých se uplatňují negativní vlivy zaměstnání, metodách jejich identifikace a následného doporučení preventivních opatření. A to včetně tak složité problematiky pro posuzování, jakým je vliv stresu a syndrom vyhoření.

Na autorku mám následující otázky:

1. Jakou roli v prevenci onemocnění bederní páteře jako nemoci z povolání hrají nebo by mohli hrát všeobecní praktičtí lékaři poskytující pracovnělékařské služby pro riziková zaměstnání?
2. Jakým způsobem je možné hodnotit míru stresu na pracovišti?
3. Existují nějaké poznatky o vztahu charakteru pracoviště „open space“ v. tradiční uzavřené prostory z hlediska stresu event. rizika syndromu vyhoření?
4. Jaká preventivní opatření z hlediska stresu a prevence syndromu vyhoření lze na pracovišti (např. v ordinaci všeobecného praktického lékaře) zaměstnavatelům doporučit?
5. Jakou roli hraje vstupní vyšetření (prováděné všeobecnými praktickými lékaři) do profesí ohrožených syndrom vyhoření? Měla by být nastavena např. vstupní kritéria do profesí jako je lékař, učitel, sociální pracovník s event. diskvalifikací těch s hraniční psychopatologií?
6. Jak je zajištěno/organizováno hlášení podezření z nemoci z povolání?